

Gayl Talshir. 2002. *The Political Ideology of Green Parties. From the Politics of Nature to Redefining the Nature on Politics*. Basingstoke: Palgrave MacMillan. 307 s.

Vihreistä puolueista puhutaan yhä edelleen uusina ryhminä, vaikka niiden esiasteet syntyivät jopa kolmekymmentä vuotta sitten. Nimitys kuitenkin on oikea, nimittäin suhteellisesti: muut (vanhat) ideologia- ja puolueperheet ovat lähes kaikki yli satavuotiaita. Vihreiden jälkeenkään ei ole tullut merkittäviä ja paikkansa vakiinnuttaneita puoluerhymiä: uusliberalistit vaikuttivat 80–90-luvuilla, mutta hävisivät tai integroituivat muihin puolueperheisiin. Nykypäivän populistisista ja nationalistisista usuoikeistolaisista ei voi vielä sanoa mitään. Arvaus kuitenkin lienee, että ne käyttäytyvät niin kuin muutkin populistipuolueet eli kiihtuvat johtajan karisman arkipäiväistyttyä.

Vihreiden ideoiden kultakausi oli 1980-luvulla, silloin uusia ryhmittymisiä silmälläpitäen kirjoitettiin paljon niin filosofista, ohjelmallista kuin tutkimuskirjallisuuttakin. Tämän jälkeen on ollut hiljaisempaa, eikä vihreitä ole kovin paljon tutkittu. Uudemmat ilmiöt kuten sosialidemokratian muutos ja nationalistinen usuoikeisto ovat nykyään aate- ja puoluetutkijoiden suosiossa.

Gayl Talshir Jerusalemin heprealaisesta yliopistosta edustaa vihreiden tutkimusten toista tulemistä. Kun aiemmin vihreitä käsittelevä kirjallisuus yritti selittää miksi vihreät ovat syntyneet sekä minkälainen on heidän ajattelunsa ja tulevaisuutensa, kysytään nykyisin millaisiksi vihreät ovat kehittyneet. Tämänäyttypistä tutkimusta on julkaistu muun muassa *Environmental Politics* lehden numerossa 1/2002, jonka Ferninand Müller-Rommel'in toimittaman artikkelikokonaisuuden teemana oli ”Vihreät puolueet kansallistalvioiden hallituksissa”.

Talshirin kirja on ohjelmatutkimusta, se pyrkii selvittämään ideologioiden evoluutioita Saksan ja Britannian vihreissä puolueissa. Maat eroavat toisistaan monella eri tapaa. Vihreiden kannalta merkittävin ero on siinä, että Britannian vihreillä ei ole, vaalijärjestelmän epäsuhteellisuudesta johtuen, parlamentaarista vaikutusvaltaa, kun sen sijaan Saksan vihreät istuvat jo toista kauttaan Liittotasavallan hallituksessa saatuaan sitä ennen vuosikausia kokemusta osavaltioiden ja kuntien hallinnosta.

Kirjan keskeinen käsite on modulaari-ideologia, tällä tekijä tarkoittaa ideologiaa joka koostuu erilaisista alaideoista. Modulaari-ideologia on enemmän inklusiivista kuin eksklusiivista. Sen tarkoituksena ei ole niinkään identifioida ihmisiä eri ryhmiin kuin yhdistää heidät jonkin yhteisen sateenvarjokäsitteen alle. Inklusiivinen ideologia rakentaa uutta järjestystä. Vihreiden tapauksessa erilaiset ryhmät kommunisteista arvokonservatiiveihin haluttiin yhdistää liittämällä politiikka ja aiemmin epäpoliittinen ekologia toisiinsa. Talshirin mukaan vihreiden ideologia perustuukin eri alaideologioiden evoluutioon ja yhdistymiseen modulaari-ideologiaksi.

Ensimmäiset ilmentymät olivat Rooman klubille vuonna 1972 tehty Kasvun rajat -raportti, sekä sitä isobritannialaisessa Ecologist-lehdessä seurannut Selviytymissuunnitelma (Blueprint for Survival). Kasvun rajat varoitti materiaallisen kasvun vaaroista ja Selviytymissuunnitelma vaati ihmisen toiminnan ja luonnon tasapainoa. Ekologista liikettä on määritelty myös luontoon redusoiduksi ideologiaksi, ja varsinkin alkuaikoina oli myös tällaisilla aatteille kannattajajoukkoja. Andrew Dobson on määritellyt vihreän ajattelun yhteiskunnalliset arvot samaistamalla ne luonnonarvoihin. Niinpä vihreiden tavoittelemaa luonnon diversiteettiä vastaa yhteiskunnassa suvaitsevaisuus, stabilisuus ja demokratia. Luonnon keskinäistä riippuvuutta vastaa yhteiskunnassa puolesta tasa-arvo, luonnonprosessien pitkäaikaisuutta yhteiskunnan traditiot ja luonnon ”feminiisyyttä” yhteiskunnalliset feminismikäsitteet. Thomas Poguntken mukaan vihreät toivat politiikkaan uusia ristiriitoja ja ulottuvuuksia, hänen mukaansa uusi poliittinen ideologia sisältää kuusi teemaa. Ne ovat ekologia, individualismi, osallistuminen ja suora demokratia, vasemmistolaisuus, kolmas maailma ja yksipuolinen aseriisunta. Talshir kysyy miksi juuri nämä teemat yhdistyivät vihreässä ideologiassa, sillä ekologiaan olisi voitu kytkeä paljon muutakin. Joka tapauksessa sekä saksalaista että britannialaista vihreää liikettä oli luomassa mitä monikasvoisin ryhmä, jossa lähtökohtana oli ekologian ja politiikan yhdistäminen – ekologinen politisointi. Vihreitä yhdisti myös vanhojen intressisuuntautuneiden puolueiden kritisointi, talouskasvun kritiikki ja vaihtoheitoisten elämäntapojen etsintä. Vihreät tavoittelivat erityisesti uutta keskiluokkaa, jolle puoluevaikuttaminen oli vain yksi strategioista. Puoluevaikuttamisessa kritisoitiin erityisesti institutionalisoitumisen vaaraa, vanhat puolueet olivat varoittavana esimerkkinä myös yhtenäisen ideologian luonnissa. Yhtä ideologiaa pidettiin liian kahlitsevana ja toisaalta haluttiin vaalia vihreiden sateenvarjon alla olevien vaihtoheitoryhmien keskinäistä yhtenäisyyttä. Vihreiden alkuaikojen idea olikin löytää yhtenäisyys erilaisuudesta.

Talshirin pääasiallisena tutkimusmateriaalina ovat saksalaisten ja brittiläisten vihreiden ohjelmat aina alkuajoista nykypäivään asti. Ohjelmatarkastelun lisäksi hän esittelee vihreiden sisäiset ryhmät – sekä jo kuolleet että edelleen vaikuttavat. Niinpä myös eri fraktioiden tuottamilla julkaisuilla on kirjassa tärkeä sija.

Talshir jakaa Saksan vihreiden kehityksen kolmeen eri päävaiheeseen. Vuosina 1977–1981 elettiin muuntautumisvaihetta, jolloin moninaiset vaihtoheitoryhmät, kuten kommunistit, uusi vasemmisto, antroposofit, sosiaaliset ja kristilliset liikkeet, populaarit antimodernistit, arvokonservatiivit ja ekologiset survivalistit yhdistivät voimansa. Tuloksena oli koko Liittotasavallan alueella toiminut vihreä puolue, jolla oli eri alaideoista kehitetty vuoden 1979 periaateohjelmassa ilmenevä modulaari-ideologia. Jo alusta lähtien vih-

Kommunisteista ekodiktatuuriin sekä fundeihin ja realoihin

Talshir jakaa Saksan vihreiden kehityksen kolmeen eri päävaiheeseen. Vuosina 1977–1981 elettiin muuntautumisvaihetta, jolloin moninaiset vaihtoheitoryhmät, kuten kommunistit, uusi vasemmisto, antroposofit, sosiaaliset ja kristilliset liikkeet, populaarit antimodernistit, arvokonservatiivit ja ekologiset survivalistit yhdistivät voimansa. Tuloksena oli koko Liittotasavallan alueella toiminut vihreä puolue, jolla oli eri alaideoista kehitetty vuoden 1979 periaateohjelmassa ilmenevä modulaari-ideologia. Jo alusta lähtien vih-

reät ilmaisivat periaatteensa neljällä pilarilla, jossa jokaisessa on myös ympäristöluottavuus. Nämä olivat: ekologia, sosiaalipolitiikka, ruohonjuuridemokratia ja väkivallan vastaisuus. Viimeinen periaate ei sopinut hyvinvoinnin kasvua päävihollisenaan pitävän survivalistiryhmän GAZ:in määrittelyyn, sillä tämä halusi kontrolloida resursseja siirtymävaiheessa vallitsevan ekodiktatuurin avulla. Oleellista kuitenkin oli, että jokainen vihreisiin integroitunut ryhmä liitti ennen epäpoliittisen luonnon omaan alaideologiaansa, niin myös feministit, jotka samaistivat miesten naisia kohtaan tapahtuvan sorron ja riistoon ihmisen luontosuhteeseen.

Muuntumisvaihetta seurasi laajentumisvaihe, jonka aloitti konservatiivien erkaantuminen vihreistä. Tämä ei ollut kuitenkaan merkittävin hajaannus, vaan se oli fundi- ja reaalioryhmien muodostuminen. Syynä ryhmittymiseen oli kamppailu strategioista, Rachken mukaan tällöin keskeiset ideologiset erot liittyivät käsittepareihin vasemmisto ja oikeisto sekä reformismi ja radikalismi. Oleellista olivat myös sellaiset ongelmauottavuudet kuten ekologia, sukupuoli ja elämäntyö. Viimeisin ideologisen evoluution vaihe Saksan vihreillä oli tiivistyminen ja lujittuminen. Vihreät pääsivät SPD:n hallituskumppaneiksi vuonna 1998 mikä vakiinnutti ja vahvisti puoluetta.

Saksan vihreillä on ollut vain kaksi periaateohjelmaa, ensimmäinen oli vuodelta 1980 ja toinen hyväksyttiin perusteellisen keskustelun jälkeen vuonna 2002, muut ohjelmat olivat pääasiassa vaaliohjelmaa. Talshirin mukaan uudessa ohjelmassa kristallisoituu vähemmän radikaali ja enemmän maltillinen maailmakuva, joka on SPD:stä ehkä oikealle, koska ohjelmassa näkyy vahva liberalismin vaikutus.

Oudot brittivilhreit

Iso-Britannia on Euroopan likaisen miehen maineessa, vaikka sillä on maailman vanhin ympäristöliike. Nytkin voimassaolevaan ympäristöliikkeitään he heräsivät muutamaa vuotta saksalaisia aiemmin. Talshirin mukaan britit ovat outoja, koska heidän ympäristöliikkeensä lähtökohta on epäideologinen, päinvastoin kuin Saksan liikkeen. Nykyisen brittiläisen ympäristöliikkeen lähtöpisteeksi lasetaan vuonna 1972 *Ecologist*-lehdessä julkaistu *Selviytymissuunnitelma*. Suunnitelmassa haluttiin stabilisuutta ihmisen toiminnan ja luonnon välille, samoin kuin 1980-luvulla vaikuttaneet Capran ajattelu ja Lovelocken Gaya-teoria. Brittiläiset survivalistit luottivat pieniin omavaraisiin yhteisöihin, kuten Saksan Gruhlin johtama GAZ:nkin. Päinvastoin kuin gruhllaiset britit kammoksivat kaikenlaisia diktatuuripyrkimyksiä. *Selviytymissuunnitelma* oli antihierarkkinen, antibyrokraattinen, antipoliittinen ja kasvua vastustava. Ympäristöliike on Britanniaassakin ollut huomattava, he saivat muun muassa vuoden 1989 Eurovaaleissa 18.9 % kannatuksen, mutta epäoikeudenmukaisesta vaalijärjestelmästä johtuen heille ei tullut yhtään paikkaa. Niinpä liike on kehittynyt pääasiassa parlamentin ulkopuoliseksi.

Brittiläisen vihreyden perusfraktiot ovat desentralistit ja sentaralistit. Ensin mainitut eivät piittaa kovin paljon parlamentaarisesta vaikuttamisesta, vaan haluavat luoda paikallistasolla itseriittoisia yhteisöjä. Sentaralistit sen sijaan halusivat toteuttaa reformeja parlamentin kautta. Talshir

on tutkinut kymmentä brittiläisten vihreiden ideologista dokumenttia vuosilta 1973–2001, analysoinnin perusteella hän jakaa ideologisen kehityksen kuuteen kauteen. Ideologia on vaihdellut alun survivalismista nykypäivän yhteiskunnallisten oikeuksien vaatimuksiin. Puolueen tehtävätkin on eri aikakausina ymmärretty eri tavalla – se on ollut niin vihreän hallinnon luomista, koulutusta ja valistusta, pyrkimistä Iso-Britannian parlamenttiin ja hallituksen kuin äänen antamista äänettömille.

Kun Saksan vihreät kehittivät käytännön kautta teoriaa, oli brittivilhreiden kohtalona se, että he eivät ole pystyneet soveltamaan omaa teoreettista kehystään käytäntöön, kuten saksalaiset ovat hallituksessa ollessaan tehneet. Saksassa vihreät ovat merkittävä puolue liittouduttuaan SPD:n kanssa, kun brittiläisillä vihreillä ei ulkoparlamentaarisena oppositiona ole ollut kovin suurta merkitystä.

Talshirin kirja on tervetullut lisä viherkirjallisuuteen. On korkea aika katsoa taaksepäin, siihen miten vihreät ovat kehittyneet. Erityisesti kirjan tekee mielenkiintoiseksi modulaari- ja alaideologioiden käsitteet. Vihreys on koostunut monesta erilaisesta ideologiasta jotka ovat kasvaneet yhteen sateenvarjoideologiaksi kolme vuosikymmentä kestäneen evoluutioprosessin aikana. Modulaari-ideologiatermistä saisi vielä enemmän irti, jos sitä verrattaisiin vaikkapa postmodernistien, Ulrich Beckin ja Zygmunt Baumanin näemyksiin suurten kertomusten ja kollektiivisubjektien kuolemasta, individualisoinnista sekä julkisen tilan eroosiosta. Näihin näemyksiin verrattuna vihreiden kehitys vaikuttaa ristiriitaiselta. Varsinkin alkuaikoina vihreys tuotti erittäin suuria holistisia kertomuksia, kuten Capran vihreä ideologia sekä Lowelocken Gaya-teoria. Toisaalta modulaari-ideologiaan kuuluva toleranssi sulatti nämäkin yhteen vasemmisto- ja arvokonservatiivien näkemysten sekä käytännön toimintaa vaativien näkemysten kanssa.

Ennustaako vihreiden ideologiaymmärrys tapaa jolla jälkiteollisessa yhteiskunnassa eri poliittiset ryhmät kootaan yhdeksi kollektiivisubjektiksi? Jos näin on, niin teollisuusyhteiskunnan eksklusivisuus ja koherentit suuret kertomukset vaihtuisivat inklusiivisuudeksi ja modulaari-ideologioiksi, joiden sisällä ja kesken voisi käydä luovaa demokraattista keskustelua.

RAULI MICKELSSON